lug. andmeil) 68% ühetoalisi, kusjuures see tuba on ka köögina tarvitatav ja 3.6% korterite juures ka veel töötoana. Ühetoalistes korterites elab elanikest 58%. Kanalisatsiooniga on neist ühendatud ainult 0.8%, ja elektrivalgustus on ainult 11.3%, teised tarvitavad petrooleumi. Ligi 20% neist kortereist peab mahutama 5 ja enam inimest. On arusaadav, et need korterid vähe vastavad tervishoiulistele nõuetele, et nad kannatavad õhupuuduse ja -rikutuse ning ruumikitsuse all. Need korterid on ka nakkushaiguste levimisele enam soodsad. Vähe parem on olukord kahetoalistes korterites, millede arv on 11.9%; neisse mahutub 12% elanikest. Kolme- ja enamatoalisi kortereid on 20.1% ning neis elab 30% kõigist linna elanikest. Siit järgneb ka, et Tartu linn kannatab tugeva korterikitsikuse all. — Toiduainetega kauplemise üle valvab linna tervishoiu-osakond ühes politseiga. Söögiturul kauplemine sünnib lahtistelt laudadelt Linnal on tapamaja, kus teostatakse järelevalvet turule toodava liha ja loomade üle. — Emajõe ääres on linnal kaks (meestele ja naistele) ja spordiselts „Kalevil" kaks suplusmaja, mida võimalik kasutada madala tasu eest.

Apteeke on linnas 9 (linna — Raekojas, Kaart ja Pedeli — S. Turg 18, Karlova — Tähe tän. 61, Keskapteek — Küüni tän. 3, Krastingi — Promenadi t. 14, Lill ja Hakkaja — Narva t. 6, Maarja — Pepleri t. 9, Siimer — Narva t. 78 ja ülikooli), mis sisse seadnud ka järjekorralise öövalve. Muud teated vt. lhk. 23 ja 78 79.

Ajalugu. Kas ja kus praeguse Tartu linna kohal vanade eestlaste asula seisis, on senini lahtine küsimus. Kindel on ainult see, et tol Eesti iseseisvuse ajal asus siinkohal Otepää kõrval (vt. Otepää kihelkond ja alev) üks tugevamaist maalinnust-kindlusist ning ka ohverdamispaik ja -kivi.

Täpsama ajaloo valgusse astub Tartu esmakordselt Vene kroonikais. Mõned õpetlased on küll väitnud, et Laurenti kroonikas (Lavrentjevskaja letopisj) mainitud Jurjev on asutatud Rosi jõel Kiievi Venemaal, ent üldine arvamine pooldab siiski seisukohta, mille järele Novgorodi suurvürst Jaroslav (ristinimega Juri) asutas peale Liivimaa vallutamist ja eestlaste maalinna võtmist 1030. aastal tänapäeva Tartu lähedale Emajõe (vasakule!) kaldale vene asula Jurjevi. Kuid see ei püsinud nähtavasti kaua. Vähemalt pärast Jaroslavi surma kihutatakse venelased Tartumaalt välja. 1192. a. õnnestub Novgorodi venelasil veel kord vallutada maalinna, millest nad aga eestlaste pealesurumisel varssi peavad loobuma.

13. aastasaja alul tõuseb kindlusele uus hädaoht lõunast ja edelast. Vaatamata venelaste abile vürst Vjätško sõjasalga näol ei suuda maarahvas vastu panna tehniliselt paremini relvistatud Riia piiskopi ja mõõgavendade vägedele, kes on pealegi koondanud Tartu võtmiseks nii Riias leiduvad usurändajad kui ka lätlaste ja liivlaste sõjajõud. Viimse jõuni võidelnud kindlus võetakse 1224. a peale kolmekordset piiramist.

Saksa võimu algusperiood ei tunne pärislinnu veel sugugi. Sellal oli esmalt tarvis maad militaarselt kindlustada: losside (Burg) võrk levis üle väevõimuga vallutatud maa. Losside all tekkisid esimesed suuremad asulad (suburbium), millest ühed olid rohkem talu-

Tartumaa, lk. 674